

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ 2

Примено	26.08.2013	Прилог	Вредност
Орг. единица	Ерсој		
07	12/67		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по *ликовно образование* за VI одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен слух.

АДАПТИРАНА
НАСТАВНА ПРОГРАМА
ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
ОШТЕТЕН СЛУХ

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

VI ОДДЕЛЕНИЕ

ЛИКОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2013

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- ✚ да запознава нови термини кои се користат во наставните содржини;
- ✚ да искажува љубопитство и интерес за ликовна работа и творење;
- ✚ да развива способности за примена на разни материјали и техники за цртање, сликање, моделирање, градење и визуелни комуникации во ликовното изразување;
- ✚ да ги знае и да ги разликува особеностите на ликовните материјали, постапки за работа и правилна употреба на помагалата и алатот во ликовно – творечката работа;
- ✚ да го открива и користи ликовниот јазик - ликовните елементи: линија, боја, форма, текстура, плоштина, простор и друго и нивна употреба во ликовното творештво и да знае да објаснува поими и ликовни термини за светот кој го окружува;
- ✚ да ги искажува самостојно и слободно своите сознанија, доживувања и впечатоци, мисли и фантазија со помош на ликовниот јазик и творештво;
- ✚ да користи разни постапки за ликовно изразување (капење, гребенење, прскање, туфирање и др.);
- ✚ да твори самостојно, тандемски, групно и колективно;
- ✚ да умее да направи избор на идеја, активност и средства и да состави ликовна творба;
- ✚ да развива способности за набљудување, вербално објаснување и естетско проценување, како и способност за разликување уметнички дела од различни ликовни подрачја (цртеж, слика, скулптура, архитектура);
- ✚ да го препознава ликовниот јазик и ликовните елементи на уметничкото дело;
- ✚ да развива свест за присуството и функцијата на уметноста во секојдневниот живот;
- ✚ да ги применува стекнатите знаења во училишниот живот и животната практика;
- ✚ да умее да разбира и да искажува различни емоции преку сликарски материјали и техники;
- ✚ да развива културно-хигиенотехнички и работни навики;
- ✚ да развива свест за уметничка култура и да ја користи уметноста како начин на комуникација;
- ✚ да ги користи креативно сите искуства и творечки потенцијали;
- ✚ да ја користи уметноста како начин на комуникација;
- ✚ да развива потреба за чување и оплеменување на својата околина;
- ✚ да развива способност за визуелна и тактилна перцепција и меморија;
- ✚ да умее слободно да комуницира со своите врстници и возрасните;
- ✚ да умее вербално да објасни ликовна творба;
- ✚ да се запознава со културното наследство;
- ✚ да создава навики за негување и чување на културните вредности;
- ✚ да ги препознава визуелните медиуми и средства и нивната функција;
- ✚ да умее да ја користи компјутерската техника за ликовно творештво.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ЦРТАЊЕ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да црта линии со различен интензитет (повторување); ➤ да разликува и да користи различни видови линии и да црта контура и текстура; ➤ да компонира текстури формирани со линија; ➤ да реализира ефект на светло - темни површини со користење на линија; ➤ да ги совладува техничките можности на различните цртачки техники: цртање со молив, јаглен, туш, темпера, акварел; ➤ да стекнува технички способности за реализација на линиски цртеж со користење на шрафура, туфирање; ➤ да разликува и реализира цртеж со употреба на линија со перце и четка; ➤ да реализира цртеж со помош на компјутер со различни видови линии; ➤ да реализира опсервациски и цртеж по фантазија; ➤ да препознава повторување во околина и да препознава ритам. 	<p>Средства за цртање и нивната употреба</p> <p>Ликовни елементи во цртањето</p> <p>Цртање</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Контура</p> <p>Текстура</p> <p>Површина со линија</p> <p>Интензитет</p> <p>Туфирање</p> <p>Шрафура</p> <p>Лавиран туш</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ја набљудува околината, воочува и препознава линиски вредности во просторот (инсект, мува и сл.). ○ Воочува видови линии во уметничките дела. ○ Црта контурна линија (суво дрво, листови од дрвја, инсекти, згради). ○ Црта текстурни линии (дефинирање на површина со линија – плодови, растителен свет и др.). ○ Црта линии со различна густина и добива површини со различни тонски вредности (предел во село, урбан градски предел и сл.). ○ Реализира опсервациски цртеж со линија (еж, чешлање и сл.). ○ Реализира цртеж по фантазија (змеј, маска). ○ Црта со молив, јаглен, туш, темпера, водни бои, компјутер. ○ Ги анализира и споредува пропорциите кај перципираните објекти (фризер, сечење дрва). ○ Воочува различни тонски вредности во околината (магла, аквариум и сл.). ○ Реализира различни текстурни со линија (птица во гнездо, борба со бикови, дрвена ограда и сл.). ○ Воочува различни видови ритми во околината. ○ Изразува различни видови ритми со линија (брод во бранови, воз во движење во природата, мост и сл.). ○ Цртање со јаглен, туш, перце, дрвце, четка фломастер, темпера, акварел, компјутер.

СЛИКАЊЕ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да воочува бои во природата и уметничките дела; ➤ да се запознава со видовите бои и нивното значење; ➤ да создава творба со користење боја, плоштина, линија, текстура; ➤ да применува тонска скала и градација во сликањето; ➤ да умее да слика на различни подлоги; ➤ да изведува ахроматски ликовни вежби; ➤ да ги истражува односите и комбинациите помеѓу боите од спектарот. 	<p>Средства за сликање и нивната употреба</p> <p>Ликовни елементи во сликарството</p> <p>Сликање</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Фреска</p> <p>Мозаик</p> <p>Топли и ладни бои</p> <p>Сидно сликарство</p> <p>Колаж</p> <p>Тон</p> <p>Ахроматски спектар на бои (основни и секундарни)</p> <p>Контраст</p> <p>Хармонија</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Запознавање со боите, поделба и сооднос (сладолед, роденденска торта, вртелешка и сл.) ○ Изработка на мозаици од хартија (портрет, риба и сл.). ○ Сликање и претставување текстура со боја (на плажа, орање и сл.). ○ Сликање пејзаж со основни и изведени бои (поле со цветови, есенски пејзаж и сл.). ○ Сликање со ахроматски бои (зимска ноќ, дождлив ден, космонаути и сл.). ○ Сликање со контрастни бои (цветови пред огледало, забава во диско клуб и сл.). ○ Изразување комплементарен контраст на бои (колаж - петел, јавач на коњ и сл.). ○ Контраст (светло - темно: улица ноќе, читање покрај свеќа, во рудник и сл.). ○ Перципирање и споредување тонските разлики (светол, темен, најтемен, најсветол тон). ○ Реализирање тонско степенување во ликовна творба (подводен предел, мртва природа и сл.).

ОБЛИКУВАЊЕ НА ПРОСТОРОТ/МОДЕЛИРАЊЕ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да разликува полна пластика од релјеф; ➤ да се запознава со релјеф и видови на релјеф; ➤ да препознава и да разликува видови релјеф; ➤ да ги усовршува разните постапки на обликување со глина; ➤ да ја пријменува линијата и текстурата при моделирањето; ➤ да создава слободна ликовна композиција со разни „нескулпторски“ материјали; ➤ да се запознава со поимот архитектура; ➤ да ја усовршува умешноста за користење материјали за тридимензионално обликување. 	<p>Средства за моделирање</p> <p>Ликовни елементи во моделирањето</p> <p>Моделирање</p> <p>Основни средства за градење</p> <p>Ликовни елементи во градењето</p> <p>Градење</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Релјеф</p> <p>Моделирање</p> <p>Архитектура</p> <p>Боја</p> <p>Пропорција</p> <p>Симетрија - асиметрија</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Перципирање на 2Д и 3Д форми од околината. ○ Моделирање. ○ Моделирање со одземање, додавање, цртање, перфорирање. ○ Моделирање со алатки и прсти. ○ Обликување скулптура од глина. ○ Со компонирање на готови форми создава сложена композиција. ○ На уметничко дело (скулптура) забележува детали, движење, текстура, линии, волумен. ○ Употребува различни „нескулпторски“ материјали за ликовно изразување.

ГРАФИКА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: <ul style="list-style-type: none"> ➤ да се оспособува да препознава што е скица за графика, а што е скица за слика; ➤ да користи линија, површина и текстура во дефинирањето на графичките форми; ➤ да ги разбира ликовните елементи и принципи кои се употребени во графичкото дело; ➤ да се запознава со техниката линорез; ➤ да се запознава со начините на добивање графички отпечаток; ➤ да стекнува знаења и способности за самостојно да реализира графика во техника на линорез.	<p>Средства за графички израз и нивна употреба</p> <p>Графички елементи во сликањето</p> <p>Графика</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Ахроматски контраст</p> <p>Хроматски контраст</p> <p>Позитив - негатив</p> <p>Линорез</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Импровизација на отпечаток од различни материјали и форми (пластични предмети, гуми, растенија или други материјали кои оставаат отпечаток). ○ Графички решенија со плохи. ○ Изведување на позитив и негатив на основен цртеж. ○ Реализирање на композиција со доминантна линија. ○ Изведување скица за линорез и реализација на матрица во линолеум. ○ Реализација на графички отпечаток во техника на линорез. ○ Вклучување на букви или текст како ликовни елементи во единствена ликовна целина.

ДИЗАЈН И ВИЗУЕЛНИ КОМУНИКАЦИИ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да препознава ликовни елементи во објектите за секојдневна употреба; ➤ да открива ликовни идеи во народното творештво и фолклор како подлога за сопствено изразување; ➤ да стекнува поим за стилизација и способности да стилизира облици од природата; ➤ да стекнува основни сознанија за филигран; ➤ да стекнува способности за изработка на скица за филигран со стилизирани елементи од природно потекло; ➤ да се запознава со поимот заштитен знак - лого; ➤ да вклучува и текст како составен елемент на ликовен израз; ➤ да стекнува познавања и способности за реализација на декоративни елементи со помош на компјутер; ➤ да применува ритам при дизајнирање на модели. 	<p>Дизајн</p> <p>Ликовни елементи во дизајнот</p> <p>Визуелни комуникации</p> <p>Индустриски дизајн</p> <p>Графички дизајн</p> <p>Естетско проценување</p>	<p>Фриз</p> <p>Филигран</p> <p>Дизајн</p> <p>Заштитен знак</p> <p>Симбол</p> <p>Ритам</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Црта фриз и розета со употреба на стилизирани флорални форми. ○ Црта скица за филигран. ○ Реализирање на заштитен знак со помош на компјутер. ○ Разгледување различни логоа. ○ Црта лого за училиштето. ○ Набљудува едноставни заштитни знаци на фирми, институции и производи. ○ Реализира едноставно лого со помош на компјутер. ○ Реализира дизајн за пакувања за производи.

СЛОБОДНИ ИЗБОРНИ АКТИВНОСТИ И МУЛТИМЕДИЈАЛНО ИЗРАЗУВАЊЕ

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичкага:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да научи да изведува креативни и технички постапки со изработка на ѕидни слики и декорации – мурали; ➤ да стекнува вештини и способности за изведба на декоративни елементи; ➤ да стекнува способности за изработка на маски; ➤ да стекнува познавања и способности за уредување на просторот во ентериер и екстериер; ➤ да стекнува основни познавања од областа на фотографијата; ➤ да изведува кратки видеозаписи; ➤ да стекнува информации идеи и начини на уредување и естетика на пејзажот; ➤ да се мотивира да изведува творби за ликовни конкурси. 	<p>Ѕидно сликарство</p> <p>Декоративна уметност</p> <p>Современи медиуми на изразување</p> <p>Естетско проценување</p> <p>Видеозапис</p>	<p>Мурали</p> <p>Фрески</p> <p>Маскенбал</p> <p>Декорации</p> <p>Фотографија</p> <p>Видео</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Нацрти за мурали. ○ Изведба на мурали врз ѕидни површини, табли, картони и други носачи (со помош на ликовниот педагог). ○ Изработка на декорации за настани и празници (украси, накит, маски, сценографија и костимографија и сл.). ○ Изведување на естетски интервенции и уредување на просторот (изработка на скулптури од готови производи, инсталации во простор и сл.). ○ Изработка на фотографии со различна тема и карактер (портрет, предел, простор, мртва природа и сл.). ○ Изработка на видеозаписи со помош на дигитален фотоапарат и камера, мобилен телефон, дигитална камера (снимање настани и прослави, разговор, изведба на ликовни творби и сл.). ○ Изработка на конкурсни решенија во најразлични ликовни техники во зависност од потребите на конкурсот.

Напомени за начинот на планирање и реализација на наставната програма

Во паралелките во посебните основни училишта и во посебните паралелки при редовните основни училишта составот на учениците е изразито хетероген. За учениците со посебни образовни потреби, согласно видот и степенот на попреченоста, треба да се практикува строго диференциран и индивидуализиран пристап во рамките на воспитно – образовниот процес. Ваквиот период е во функција на нивните индивидуални специфични потреби, а, се очекува да резултира со развивање на индивидуалните потенцијали, и, секако максимални академски постигања.

Во тој контекст, наставниците кои реализираат настава со овие ученици треба:

- да се обидат при изготвувањето на планирањето (доколку видот и степенот на попреченоста на учениците во паралелката го дозволува тоа) да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка;
- за учениците во паралелката чиј вид и степен на попреченост не дозволува наставниците да планираат исти содржини, цели и активности за целата паралелка, тогаш за нив треба да планираат парцијална партиципација во рамките на содржините, целите и активностите кои ги реализира целата паралелка;
- доколку видот и степенот на попреченост е многу сериозен наставникот пристапува кон изготвување интерен индивидуален образовен план за тие ученици во рамките на адаптираните наставни програми (при изготвувањето на индивидуалниот образовен план наставникот може да користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години). Кога наставникот во индивидуалниот образовен план користи наставни содржини и цели и од наставните програми од претходните учебни години, треба да ги наведе одделението, содржините, како и целта на нивното повторно обработување.

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини од предметот ликовно образование даваат можност за интегрирано целно и содржинско поврзување со останатите наставни предмети. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности.

При изведување на наставните содржини по предметот ликовно образование наставникот треба да го мотивира ученикот, да ја поттикнува и развива неговата фантазија, да го збогатува речникот на ученикот со нови поими, да го развива и поттикнува чувството за естетика, да организира изложби со цел да ги покаже изработките на учениците, да ги фали и сл. Наставниот предмет е задолжителен. Застапен е со 2 час неделен, односно 72 часа годишен фонд.

Наставни средства:

- ❖ разни извори на учење од непосредната околина (предмети во природата и околината);
- ❖ дидактички средства и материјали;
- ❖ визуелни средства (предмети од непосредната околина, репродукции, детски творби, апликации и сл.);
- ❖ слајдови, сликовници, списанија и сл.;
- ❖ аудиовизуелни средства (ТВ, ДВД, видеоплеер, дигитален фотоапарат, дигитална камера, мобилен телефон, компјутер и други средства зависно од предметот);
- ❖ Интернет, образовни софтвери.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следаг и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за ликовно творење, колективната соработка и сл. (формативно оценување). Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

Во текот на годината наставникот користи комбинација на опшно и бројчано оценување. На крајот на полугоднето и на наставната година ученикот се оценува со бројчана оценка.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште донесен од страна на министерот за образование и наука односно неопходно е постоењето на кабинет во кои ќе бидат создадени оптимални услови за реализација на програмата по ликовно образование.

Важен момент во формирање на ликовната култура е и задолжителната посета и реализација на наставата во музеи, ликовни галерии, споменици со културно - историска значење како и работа во природата.

Посебно е добро да се нагласи потребата од вклучување на учениците со оштетен слух во ликовни работилници, детски ликовни колонии, ликовни курсеви и изложби и други слични ликовни настани кои придонесуваат за задоволување на потребите од социјална комуникација со другите ученици вклучени во образовниот процес, како и интеграција на учениците со оштетен слух преку дружење, играње и сл.

Вклучувањето во овие настани ја надградуваат и наградуваат нивната позитивна мотивација кон изучување на предметот ликовно образование и креативното изразување.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно - образовната работа во шесто одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за ликовни уметности – педагошки оддел,
- факултет за ликовни уметности – со дополнително положена група педагошки предмети,
- дополнителна дефектолошка дообразба.

Изготвил: работна група,

координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор на Бирото за развој на образованието - Скопје

7. ПОТШИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *ликовно образование* за шесто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со општетен слух, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден -----

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр 11-3991/1
19 08 / 20 19 год.
С К О П Ј Е

Министер,
M.M.P.

Спирос Ристовски

